Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (desiata komora)

z 13. februára 2019*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Sociálne zabezpečenie – Práva na dôchodok podľa vnútroštátneho dôchodkového systému zamestnancov – Odmietnutie zohľadniť obdobie povinnej vojenskej služby, ktorú úradník Európskej únie vykonal po nástupe do služby Únie – Zásada lojálnej spolupráce“

Vo veci C-179/18,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Arbeidsrechtbank Gent (Pracovný súd Gent, Belgicko) z 22. februára 2018 a doručený Súdnemu dvoru 7. marca 2018, ktorý súvisí s konaním:

Ronny Rohart

proti

Federale Pensioendienst,

SÚDNY DVOR (desiata komora),

v zložení: predseda desiatej komory C. Lycourgos, sudcovia E. Juhász a I. Jarukaitis (spravodajca),

generálny advokát: G. Pitruzzella,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– belgická vláda, v zastúpení: J.-C. Halleux, C. Van Lul a C. Pochet, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci C. Vandenberghe, advocaat,

– Európska komisia, v zastúpení: B. Mongin a S. Noë, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: holandčina.

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 4 ods. 3 ZEÚ v spojení so Služobným poriadkom úradníkov Európskej únie zavedeným nariadením Rady (EHS, Euratom, ESUO) č. 259/68 z 29. februára 1968, ktorým sa ustanovuje Služobný poriadok úradníkov a Podmienky zamestnávania ostatných zamestnancov Európskych spoločenstiev [a zavádzajú osobitné opatrenia dočasne uplatniteľné na úradníkov Komisie – *neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 56, 1968, s. 1; Mim. vyd. 01/002, s. 5), zmeneným nariadením Rady (ES, Euratom) č. 723/2004 z 22. marca 2004 (Ú. v. ES L 124, 2004, s 1; Mim. vyd. 01/002, s. 130) (ďalej len „služobný poriadok“).

2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi Ronym Rohartom a Federale Pensioendienst (Štátny dôchodkový úrad, Belgicko) vo veci odmietnutia tohto úradu zohľadniť obdobie povinnej vojenskej služby vykonanej príslušnou osobou na účely výpočtu jej starobného dôchodku zamestnanca.

Právny rámec

Právo Únie

3 Článok 42 služobného poriadku stanovuje:

„Úradníkovi, ktorý je povolaný na výkon vojenskej služby alebo na vojenské cvičenie, alebo bude znovu povolaný do služby v ozbrojených silách, sa pridelí osobitné postavenie ‚pracovné voľno na vojenskú službu‘.

Úradník, ktorý je povolaný do vojenskej služby, prestane dostávať plat, ale zachová si právo na postup na vyšší stupeň a na povýšenie v zmysle tohto služobného poriadku. Súčasne si zachová nárok na starobný dôchodok, ak po ukončení vojenskej služby spätne uhradí svoje príspevky na dôchodok. Úradník, ktorý je povolaný na vojenské cvičenie alebo znovu povolaný do služby v ozbrojených silách, bude počas obdobia cvičenia alebo opätovného povolania ďalej dostávať plat znížený o čiastku zodpovedajúcu jeho žoldu.

…“

4 Podľa článku 13 ods. 2 nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996 (Ú. v. ES L 28, 1997, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 3) (ďalej len „nariadenie č. 1408/71“), platného v čase, keď pán Rohart odišiel do dôchodku:

„Pokiaľ články 14 až 17 neustanovujú inak:

…

e) na osobu povolanú alebo opätovne povolanú na výkon služby v ozbrojených silách alebo civilnej služby členského štátu sa vzťahujú právne predpisy tohto členského štátu. Ak je vznik nároku podľa týchto právnych predpisov podmienený dosiahnutím doby poistenia pred nástupom na takúto vojenskú službu alebo civilnú službu alebo po jej skončení, doby poistenia, dosiahnuté podľa právnych predpisov iného členského štátu, sa zohľadnia v potrebnom rozsahu tak, akoby boli dobami poistenia dosiahnutými podľa právnych predpisov prvého štátu. Zamestnanci alebo samostatne zárobkovo činné osoby povolané alebo opätovne povolané na výkon služby v ozbrojených silách alebo civilnej služby si zachovávajú postavenie zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnej osoby.

…“

Belgické právo

5 Článok 34 ods. 1 Koninklijk besluit tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers (kráľovské nariadenie o všeobecnom systéme starobných a pozostalostných dôchodkov zamestnancov) z 21. decembra 1967 (*Belgisch Staatsblad*, 16. januára 1968, s. 441) v znení uplatniteľnom na skutkové okolnosti vo veci samej (ďalej len „kráľovské nariadenie“) stanovuje, že so zreteľom na podmienky uvedené v odseku 2 tohto článku sa obdobia výkonu vojenskej služby v belgickej armáde považujú za výkon práce.

6 Podľa článku 34 ods. 2 bodu 3 kráľovského nariadenia:

„Obdobia uvedené v odseku 1… F… môžu byť považované za výkon práce len vtedy, ak dotknutá osoba v čase udalosti, ktorá je dôvodom tohto uznania, je zamestnaná ako pracovník, alebo sa nachádzala v situácii, ktorá je rovnocenná s výkonom práce.

Obdobia uvedené [v písm. F] odseku 1 môžu byť uznané aj v prípade, ak dotknutá osoba bola zamestnaná ako pracovník počas troch rokov nadväzujúcich na tieto obdobia a minimálne počas jedného roka zotrvala v zamestnaneckom pomere, ktorý je hlavný a obvyklý.

Pokiaľ k skutočnému odchodu do dôchodku dôjde najskôr 1. januára 1984, obdobia uvedené v odseku 1… F možno uznať len vtedy, ak dotknutá osoba počas týchto období nepoberala žiadne iné dávky v inom systéme starobného alebo vdovského dôchodkového zabezpečenia s výnimkou systému dôchodkového zabezpečenia samostatne zárobkovo činných osôb.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

7 Pán Rohart bol zamestnaný v Belgicku od 1. októbra 1970 do 15. augusta 1973. Dňa 16. augusta 1973 nastúpil do služby ako úradník Európskej komisie, kde pracoval až do svojho odchodu do dôchodku, teda do 1. januára 2009, s výnimkou obdobia jedného roka od 1. júla 1974 do 30. júna 1975, počas ktorého vykonal povinnú vojenskú službu v Belgicku.

8 Pánovi Rohartovi, ktorý poberá dôchodok z dôchodkového systému Európskej únie, bol tiež priznaný dôchodok z belgického dôchodkového systému zamestnancov.

9 V nadväznosti na rozsudok z 10. septembra 2015, Wojciechowski (C-408/14, EU:C:2015:591), Štátny dôchodkový úrad na základe žiadosti pána Roharta prepočítal výšku jeho práv na dôchodok a tieto práva stanovil rozhodnutiami z 24. mája 2017, pričom však nezohľadnil obdobie povinnej vojenskej služby. Žiadosť dotknutej osoby smerujúca k tomu, aby sa toto obdobie zohľadnilo, bola zamietnutá rozhodnutím z 1. júna 2017 z dôvodu, že nespĺňa podmienky uznania stanovené v článku 34 kráľovského nariadenia, keďže pán Rohart v čase výkonu svojej vojenskej služby a ani v priebehu nasledujúcich troch rokov nebol pracovníkom v zmysle tohto nariadenia.

10 V nadväznosti na žalobu podanú proti týmto rozhodnutiam vnútroštátny súd uvádza, že obdobie povinnej vojenskej služby, ktorú pán Rohart vykonal, nebolo zohľadnené ani pri výpočte jeho dôchodku z dôchodkového systému Únie, ani na jeho dôchodok z belgického systému, keďže dotknutá osoba nespĺňa podmienky na uznanie podľa článku 34 kráľovského nariadenia. Podľa tohto súdu preto vzniká otázka, či uvedené podmienky nie sú v rozpore so služobným poriadkom, ako aj so zásadou lojálnej spolupráce zakotvenou v článku 4 ods. 3 ZEÚ.

11 V tejto súvislosti vnútroštátny súd zastáva názor, že spor vo veci samej vyvoláva otázku porovnateľnú s otázkami, ktoré boli skúmané v rozsudkoch zo 16. decembra 2004, My (C-293/03, EU:C:2004:821), a z 10. septembra 2015, Wojciechowski (C-408/14, EU:C:2015:591). Poukazuje na to, že obdobie povinnej vojenskej služby vykonanej pánom Rohartom by bolo pri výpočte jeho dôchodku zohľadnené, ak by aj naďalej pracoval v Belgicku ako zamestnanec, úradník alebo samostatne zárobkovo činná osoba, a to aj v prípade, že by naďalej pracoval v inom členskom štáte v súlade s článkom 13 nariadenia č. 1408/71, z čoho vyplýva, že je z dôvodu svojho postavenia úradníka Únie znevýhodnený.

12 Za týchto okolností Arbeidsrechtbank Gent (Pracovný súd Gent, Belgicko) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa zásada lojálnej spolupráce zakotvená v článku 4 ods. 3 ZEÚ v spojení so služobným poriadkom… vykladať v tom zmysle, že bráni takej právnej úprave členského štátu, ktorá pri výpočte starobného dôchodku zamestnanca na základe jeho príspevkov v tomto členskom štáte neumožňuje zohľadniť vojenskú službu dotknutej osoby v tomto členskom štáte z dôvodu, že dotknutá osoba bola v čase uvedenej vojenskej služby a aj po jej vykonaní nepretržite úradníkom [Únie], a preto nespĺňa podmienky na uznanie stanovené právnou úpravou tohto členského štátu?“

O prejudiciálnej otázke

13 Svojou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 4 ods. 3 ZEÚ v spojení so služobným poriadkom má vykladať v tom zmysle, že mu odporuje právna úprava členského štátu, o akú ide vo veci samej, podľa ktorej pri stanovení práv na dôchodok pracovníka, ktorý bol v tomto členskom štáte zamestnaný predtým, ako sa stal úradníkom Únie, pričom počas svojho pôsobenia ako úradník Únie vykonal povinnú vojenskú službu v danom členskom štáte, sa tomuto pracovníkovi neuzná obdobie výkonu vojenskej služby ako skutočný výkon práce zamestnanca, pričom by na toto uznanie mal právo, ak by v čase, keď bol povolaný do vojenskej služby alebo v období aspoň jedného roka v priebehu troch rokov nasledujúcich po výkone vojenskej služby, vykonával zamestnanie spadajúce do vnútroštátneho dôchodkového systému.

14 Treba pripomenúť, že právo Únie nezasahuje do právomoci členských štátov organizovať svoje systémy sociálneho zabezpečenia, a že pokiaľ chýba harmonizácia na úrovni Únie, je na právnej úprave každého členského štátu, aby stanovila podmienky poskytovania dávok sociálneho zabezpečenia. Stále však platí, že pri výkone tejto právomoci musia členské štáty dodržiavať právo Únie, ktoré zahŕňa zásady stanovené Súdnym dvorom v jeho judikatúre týkajúcej sa výkladu zásady lojálnej spolupráce v spojení so služobným poriadkom (rozsudok z 10. septembra 2015, Wojciechowski, C-408/14, EU:C:2015:591, bod 35 a citovaná judikatúra).

15 V tejto súvislosti už Súdny dvor uviedol, že služobný poriadok bol prijatý nariadením Rady, konkrétne nariadením č. 259/68, ktoré má podľa článku 288 druhého odseku ZFEÚ všeobecnú platnosť, je záväzné vo svojej celistvosti a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch, z čoho vyplýva, že okrem účinkov, ktoré vyvoláva vo vnútornom poriadku správy Únie, služobný poriadok zaväzuje aj členské štáty v celom rozsahu, v akom je ich súčinnosť nevyhnutná na účely jeho vykonania (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. septembra 2015, Wojciechowski, C-408/14, EU:C:2015:591, body 36 a 41, ako aj citovanú judikatúru).

16 Okrem toho v bode 49 rozsudku zo 16. decembra 2004, My (C-293/03, EU:C:2004:821), rozhodol, že zásada lojálnej spolupráce uvedená v článku 10 ES – ktorá je teraz vyjadrená v ustanovení článku 4 ods. 3 ZEÚ – sa v spojení so služobným poriadkom má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá neumožňuje zohľadniť roky, ktoré občan Únie odpracoval v službe inštitúcie Únie na účely priznania práva na predčasný starobný dôchodok podľa vnútroštátneho systému. V bode 34 uznesenia z 9. júla 2010, Ricci a Pisaneschi (C-286/09, neuverejnené, EU:C:2010:420), Súdny dvor spresnil, že to platí rovnako, pokiaľ ide o priznanie práva na riadny starobný dôchodok.

17 V tejto súvislosti Súdny dvor v bodoch 45 až 48 rozsudku zo 16. decembra 2004, My (C-293/03, EU:C:2004:821), ako aj v bodoch 29 až 33 uznesenia z 9. júla 2010, Ricci a Pisaneschi (C-286/09, neuverejnené, EU:C:2010:420), uviedol, že právne úpravy dotknuté vo veciach, v ktorých bol vydaný tento rozsudok a toto uznesenie, mohli sťažiť prijímanie úradníkov členských štátov, ktorí majú odpracované určité roky vo verejnej službe, do zamestnania v inštitúciách a orgánoch Únie. Súdny dvor totiž uviedol, že tieto právne úpravy môžu odradiť od výkonu povolania v inštitúcii alebo orgáne Únie, pokiaľ zamestnanec, ktorý bol predtým poistencom vnútroštátneho dôchodkového systému, sa tým, že prijme prácu v inštitúcii alebo orgáne Únie, vystavuje nebezpečenstvu straty možnosti vzniku nároku v rámci tohto systému na starobný dôchodok, na ktorý by mal právo, pokiaľ by túto prácu neprijal. Uviedol, že takéto následky sú neprípustné vzhľadom na povinnosť spolupráce a lojálnej pomoci, ktorú majú členské štáty voči Únii a ktorá nachádza vyjadrenie v povinnosti uľahčiť jej dosiahnutie jej úlohy, pričom táto povinnosť bola predtým stanovená v článku 10 ES a teraz je zakotvená v článku 4 ods. 3 ZEÚ.

18 Okrem toho Súdny dvor v rozsudku z 10. septembra 2015, Wojciechowski (C-408/14, EU:C:2015:591), rozhodol, že článok 4 ods. 3 ZEÚ v spojení so služobným poriadkom bráni takej právnej úprave členského štátu, na základe ktorej sa zníži alebo zamietne starobný dôchodok zamestnancovi splatný na základe príspevkov, ktoré odviedol ako zamestnanec tohto členského štátu, z dôvodu, že následne vykonával pracovnú činnosť v inštitúcií Únie, pričom konkrétne v bode 43 tohto rozsudku uviedol, že takáto právna úprava môže týmto inštitúciám nielen sťažiť prijímanie úradníkov členských štátov, ktorí majú odpracované určité roky, ale tiež udržanie si skúsených úradníkov v služobnom pomere.

19 V tomto prípade sa zdá, že prijímanie úradníkov v rámci inštitúcií Únie môže tiež sťažiť právna úprava členského štátu, o akú ide vo veci samej, ktorá odopiera pracovníkovi, ktorý ukončil povinnú vojenskú službu v tomto členskom štáte v čase, keď bol úradníkom Únie, nárok na uznanie obdobia výkonu vojenskej služby ako skutočného výkonu práce, pričom by na toto uznanie mal nárok, ak by v čase, keď bol povolaný do vojenskej služby, alebo v období troch rokov nasledujúcich po výkone vojenskej služby vykonával zamestnanie spadajúce do dôchodkového systému tohto členského štátu alebo zamestnanie v inom členskom štáte v súlade s článkom 13 ods. 2 písm. e) nariadenia č. 1408/71.

20 Takáto právna úprava totiž môže odrádzať pracovníka zamestnaného v rámci dôchodkového systému dotknutého členského štátu od toho, aby sa stal úradníkom Únie pred výkonom svojej povinnej vojenskej služby alebo v priebehu troch rokov nasledujúcich po tomto výkone.

21 Odradzujúcu povahu takejto právnej úpravy môže ešte zvýrazniť, ak vnútroštátny dôchodkový systém pre vznik nároku na dôchodok vyžaduje minimálny počet odpracovaných rokov, pričom nezohľadnenie obdobia povinnej vojenskej služby ako obdobia skutočného výkonu práce môže v niektorých prípadoch viesť nielen k zníženiu výšky dôchodku, ale aj k strate samotného nároku na dôchodok.

22 Také následky sú neprípustné vzhľadom na povinnosť spolupráce a lojálnej pomoci, ktorú majú členské štáty voči Únii a ktorá nachádza vyjadrenie v povinnosti uľahčiť jej dosiahnutie jej úloh zakotvenej v článku 4 ods. 3 ZEÚ.

23 V tejto súvislosti nemožno prijať tvrdenie, ktoré uviedla belgická vláda na odôvodnenie odmietnutia zohľadniť obdobie povinnej vojenskej služby pána Roharta, vychádzajúce z toho, že pán Rohart počas tohto obdobia neplatil príspevky do vnútroštátneho dôchodkového systému, keďže tak je to aj v prípade pracovníkov, ktorí pred alebo po ukončení svojej povinnej vojenskej služby vykonávali zamestnanie spadajúce do tohto systému alebo zamestnanie v inom členskom štáte a ktorí majú nárok na uznanie stanovený v článku 34 kráľovského nariadenia.

24 Táto vláda sa nemôže odvolávať ani na skutočnosť, že pán Rohart mohol na základe článku 42 služobného poriadku uskutočniť spätný prevod do dôchodkového systému Únie, aby toto obdobie bolo zohľadnené pri výpočte dôchodkových dávok v rámci tohto systému. Toto ustanovenie totiž

stanovuje len možnosť dobrovoľne prispievať do tohto systému, ktorú každý dotknutý úradník môže, ale nemusí využiť. Z rozhodnutia nevyužiť túto možnosť preto nemôže vyplývať strata práv vyplývajúcich z vnútroštátneho dôchodkového systému, v opačnom prípade by tento príspevok stratil svoju dobrovoľnú a nepovinnú povahu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. septembra 2015, Wojciechowski, C-408/14, EU:C:2015:591, bod 52).

25 Vzhľadom na všetky tieto úvahy je potrebné na položenú otázku odpovedať tak, že článok 4 ods. 3 ZEÚ v spojení so služobným poriadkom sa má vykladať v tom zmysle, že mu odporuje právna úprava členského štátu, o akú ide vo veci samej, podľa ktorej pri stanovení práv na dôchodok pracovníka, ktorý bol v tomto členskom štáte zamestnaný predtým, ako sa stal úradníkom Únie, a počas svojho pôsobenia ako úradník Únie vykonal povinnú vojenskú službu v danom členskom štáte, sa tomuto pracovníkovi neuzná obdobie výkonu vojenskej služby ako skutočný výkon práce zamestnanca, pričom by na toto uznanie mal právo, ak by v čase, keď bol povolaný do vojenskej služby, alebo v období aspoň jedného roka v priebehu troch rokov nasledujúcich po výkone vojenskej služby vykonával zamestnanie spadajúce do vnútroštátneho dôchodkového systému.

O trovách

26 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (desiata komora) rozhodol takto:

Článok 4 ods. 3 ZEÚ v spojení so Služobným poriadkom úradníkov Európskej únie zavedeným nariadením Rady (EHS, Euratom, ESUO) č. 259/68 z 29. februára 1968, ktorým sa ustanovuje Služobný poriadok úradníkov a Podmienky zamestnávania ostatných zamestnancov Európskych spoločenstiev [**a zavádzajú osobitné opatrenia dočasne uplatniteľné na úradníkov Komisie – *neoficiálny preklad***], **zmeneným nariadením Rady (ES, Euratom) č. 723/2004 z 22. marca 2004, sa má vykladať v tom zmysle, že mu odporuje právna úprava členského štátu, o akú ide vo veci samej, podľa ktorej pri stanovení práv na dôchodok pracovníka, ktorý bol v tomto členskom štáte zamestnaný predtým, ako sa stal úradníkom Európskej únie, a počas svojho pôsobenia ako úradník Únie vykonal povinnú vojenskú službu v danom členskom štáte, sa tomuto pracovníkovi neuzná obdobie výkonu vojenskej služby ako skutočný výkon práce zamestnanca, pričom by na toto uznanie mal právo, ak by v čase, keď bol povolaný do vojenskej služby, alebo v období aspoň jedného roka v priebehu troch rokov nasledujúcich po výkone vojenskej služby vykonával zamestnanie spadajúce do vnútroštátneho dôchodkového systému.**

Podpisy